

בעזהשי"ת

גלי מסכתא

הוכן ע"י ת"ח א' מיקירי ירושלים והופץ על ידי כולל עיון הדף
עיקר כללי מסקנת הסוגיות [ומקורות]
מיועד לאלו שלמדו הסוגיא לתועלת חזרה מקוצרת ושינון

מסכת בבא מציעא

כללים לשימוש

[] = מקור או טעם הדבר
() = הוספת פרט או תוספת ביאור
להל' = להלכה (כמובן לא למעשה)
מדאורייתא = מדאורייתא
לרש"י = שיטת רש"י כשתוס' חולקין - עי' בספר סיכומי גפ"ת את שיטת תוס' (וגם לעיקרי החידושים שבתוס')

בפעם הראשונה כדאי לדקדק מאד בדברי הסיכום כדי לתפוס מלא המובן לאור מה שלמדת בפנים הגמרא, ואח"כ לחזור בקלות הרבה פעמים שיהיו מחודדין בפוך.

נא להכניס השמטות החשובות בעיניך
נא להעיר הערות

©

כל הזכויות שמורות
תש"ס

כתובת להערות :
גפ"ת, רח' חזון איש 36
פעיה"ק ירושלים תובכ"א
טל : 571-2016 (02)

פ"ד הזהב

גמ' מד. - מה :

מעוֹת אינן קוֹנוֹת פִּירָא, אֲבָל מְשִׁיכַת פִּירוֹת מְחַיִּיבוּ הַטְּבַעָא :
כֶּסֶף < נַחֲשֵׁת [אֵיכָא אַתְרָא דְלֵא מִסְגִּין] < זָהָב < אֲסִימוֹן (לְרַב - סִימָן לְמִרְחָץ,
לְרִשְׁי - בְּלִי צוֹרָה) < מְעוֹת רַעוֹת (לְרִשְׁי - שְׁנַפְסְלוֹ) < מְטַלְטְלִין (פְּסַלְתוּ מַלְכוּת וּמְדִינָה)
ב"ה, תְּנֵא דְפִדְיוֹן הַבֵּן, רַבִּי בִּילְדוֹתוֹ - כֶּסֶף קוֹנֵה זָהָב (=טְבַעָא) [חֲשִׁיבוֹת], כֶּסֶף לְגַבֵּי נַפְשִׁיָּה טְבַעָא
ב"ש, מְשַׁנְתִּינוּ, רַבִּי בְּזַקְנוֹתוֹ - זָהָב קוֹנֵה כֶּסֶף (=טְבַעָא) [חֲרִיף]
ר' יוֹחֲנָן - וְכֵן לְעֵנִין הַלּוֹאֵה סָאָה בְּסָאָה (וְכֵן לְשִׁיעוֹר פְּדִיּוֹן הַבֵּן וּפְרוּטָה)
ב"ש - לֹא יַחַלֵּל כֶּסֶף מַע"ש אֲזַהֵב, ב"ה - מוֹתֵר
לְלִיק לְר"ל מַח' נְמִי בְּפִירוֹת אֲזַהֵב, וְלִר' יוֹחֲנָן לְכוּ"ע מַחְלִילִין
לְל"ב לְהוֹ"א מַח' ב"ש וּב"ה בְּכֶסֶף שְׁנִי [הַכֶּסֶף כֶּסֶף רִיבְהָ] וּמַח' ר"י וְר"ל כְּנ"ל
לְמַסְקָנָא מַח' ב"ש וּב"ה אֵי חִיִּישִׁינָן שִׁישְׁהָה עֲלִיוֹתֵינוּ וּמַח' ר"י וְר"ל אֵי בְּפִירוֹת לְכוּ"ע לֹא
חִיִּישִׁינָן

מז : - אֵין חִילוּל עַל סִימָן לְמִרְחָץ

עַל אֲסִימוֹן - לְר' דוּסָא וְר' יִשְׁמַעְאֵל מַחְלִילִין [וּצְרַת בִּידֶךְ - דְּבַר הַנְּצַרֵּר]
לְחַכְמִים וְר"ע לֹא [וּצְרַת - יֵשׁ צוֹרָה]

הַפּוֹרֵט לְמַסְלַע מַע"ש - ב"ש - כּוֹלוֹ (לְרִשְׁי - כְּרַצוֹנוֹ)
ב"ה - חֲצִיִּין [רִשְׁי - שְׁלֵא יוֹקִירוּ הַפּוֹרוּטוֹת, וּבִירוּשָׁלַיִם שְׁלֵא יִשְׁתַּכֵּר הַשּׁוֹלְחָנִי פַעֲמִים]

גמ' מה : - מז :

מַח' רַב וְלוֹי אֵי מְטַבַּע נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין [צוֹרְתָא עֲבִידָא דְּבַטְלָא (רִשְׁי - כְּאִינוּ מְסוּיִם)] לְהוֹ"א דְּר"פ - אֲבָל
נִקְנָה בְּחֲלִיפִין
לְהַל' אִינוּ נַעֲשֶׂה חֲלִיפִין חוּץ : מְפּוֹרוּטוֹת (בְּלִי צוֹרָה), פְּסַלְתוּ מַלְכוּת אוֹ מְדִינָה
וְנִקְנָה רַק בְּמִשְׁיכָה, אֲגַב קֶרְקַע
לְר"נ יֵשׁ דְּמִים כְּחֲלִיפִין - דְּמִי שׁוֹר בְּפִרְהָ (לְרִשְׁי - שֵׁם הַשּׁוֹר בְּדָמִים ע"מ שִׁיתָן פְּרָה - וְאִפִּי אַחַר הַמִּשְׁיכָה)
[מְעוֹת קוֹנוֹת וּבְלֵא שְׁכִיחַ לֹא גִזְרוּ]
רַב הוֹנָא - מְעוֹת קוֹנוֹת בְּא"ל מְכוֹר לִי בְּאֵלוֹ שְׁבִידִי [לֹא שְׁכִיחַ] לְרַבְהָ יֵשׁ אוֹנָאָה וְלְרַב אַבָּא אֵין
חֲלִיפִין :

רַב - כְּלִיוֹ שֶׁל קוֹנֵה [שִׁיגְמֵר וִיקְנִי, וְנִתְּן לְרַעְהוּ כְּת"ק - בּוֹעֵז לְגוֹאֵל]
לוֹי - שֶׁל מִקְנֵה [בְּהֵנָא דְּמִקְבַּל מִמְּנוּ, כְּר"י - גּוֹאֵל לְבוֹעֵז]
אִפִּי פַחוֹת מְש"פ, וּבְמִקְפִיד אֲשׁוּוֹי לְרַב אַדָּא ב"א לֹא קִנָּה [כְּדָמִים], לְרַבָּא קִנָּה [פְּסוּק לֹא בְּשׁוֹפְטִין]
אֵין חֲלִיפִין : (1) בְּפִירֵי לְר"נ (לְהַל') [נַעֲלוֹן] וְרַב שֶׁשֶׁת חוֹלֵק [לְקִיִּים כֹּל דְּבַר], (2) בְּאִינוּ מְסוּיִים [נַעֲלוֹן],
(3) מְרוּקָא (לְרִשְׁי - כְּלִי מַגְלִילִים) וְשִׁמּוֹאֵל חוֹלֵק, (4) אִיסוּרֵי הַנָּאָה, (5) בְּפִרְהָ וְטִלְהָ וּמִשְׁךְ אַחַד,
(6) מַח' בְּמַטְבַּע

גמ' מז : - מט :

ר' יוֹחֲנָן, רַב הוֹנָא, רַב חֲסָדָא, ר"נ - מְעוֹת קוֹנוֹת [רִשְׁי מו : - כְּהַקְדַּשׁ [וְנִתְּן הַכֶּסֶף וְקָם לוֹ]] וְגִזְרוּ מְשִׁיכָה שְׁלֵא
יֵאמֵר נִשְׂרַפּוּ חֲטִיךְ (לְרִשְׁי - יַצִּיל דִּירוּיַח אִם יוֹקִירוּ)
חוּץ : מְדָמִי פְּרָה בְּשׁוֹר, אִינוּ מְקַפִּיד בְּדָמִים, בְּעַלְיָהּ שֶׁל לּוֹקֵחַ הַמוֹשְׁכָרֵת לְמוֹכֵר, גַּמ' עַד : פְּסִיקָה
(רִשְׁי לְאַחַר זְמַן) וְהוֹזֵל הַשַּׁעֵר
ר"ל, רִשְׁי לְהַל' - מְשִׁיכָה מַה"ת [אוֹ קִנָּה מִיד, לֹא אֶהְדֵּר קִרָּא בְּהֵדִיא תְּשׁוּמַת יָד לְהִישְׁבוֹן], חוּץ :
מְלַר"ש, מְנַכְרֵי [מִיד עֲמִיתֶךָ]
נ"מ : קֶרְבֵּן שְׁבוּעָה לְעוֹשֵׁק וְתְּשׁוּמַת יָד - לְר"י בִּיחּוּד כְּלִי וְלְר"ל נְטִלוּ וְחָזַר וְהִפְקִידוּ,
מְעִילָה בְּמַעוֹת בְּלִי מְשִׁיכָה, רִשְׁי - קִידַשׁ בְּמַעוֹת

לת"ק אף לוקח חוזר (לרש"י - ברואה דליקה באה) [לר' יוחנן תקנו שמוכר יציל],
לר"ש רק המוכר, עד: - חוץ מפסיקה (רש"י - ללאחר זמן) והוזל השער (מי שפרע)

מי שפרע [לר' יוחנן דמעוה קונות, לר"ל - משום דברים עם מעוה]
לאביי מודעינן [לא תאור], לרבא לייטינן [אינו עושה מעשה עמך]

דברים - לרב אין מחוסרי אמנה (משמעוה רש"י - בנשתנה השער),
לר' יוחנן וברייתא דר"ש יש [היך צדק] במתנה מועטת, טובת הנאה, תוס' - אף ביוקר [סמיכות דעת]
חוץ מבן שפסק עם פועל [לא סמך דעתו]

ערבון (רש"י - לתחילת פרעון) למטלטלין -
רב ורב חייא ב"י - כנגדו קנה למי שפרע, ר' יוחנן - כנגד כולו
לקרקע - קנה כולו

ערבון (רש"י - למשכון לקנוס) שאם יחזור ימחולאכפול - לר' יוסי מהני [אסמכתא קניא]
לר"י קונה כנגד הערבון - רשב"ג - בא"ל ערבוני יקון (לרש"י שיקנה הכל)
משכון שוה חצי הלואה - רשב"ג - אינו משמט, ר"י הנשיא - משמט [לר' יוחנן מח' בחצי השני אי
כנגד כולו קונה, לרב מח' בחצי ראשון אי רק לזכרון דברים]
ביתא קמך - רבא - אפי' ש"ח לא הוי

רש"י מח. - מט.

כפר בהלואה בלי יחוד כלי פטור מקרבן שבועה
נותן מעות לבלן מעל - לרש"י - דאין מה למשוך
נתן בדברים - לר' יוחנן לוי יכול להפריש תרומת מעשר דסומך על שארית ישראל וכו' ולא ידברו כזב
לסיכום - אין מי שפרע: דברים לבד, אונאה,
לקמן פ"ה: שילם על שער לקוטות ולא הלך לגורן או לא אמר סמך דעתי,
פסק אביצים דיוצר - לפני שעיילי עפרא שאינו מצוי לביתו, לר"י פסיקה ולא התנה כשער הזול
ולת"ק בשליח, בדעייל ונפק אזוזי

גמ' מט: - נא:

אונאה: לרב - שתות מקח, שמואל - אף שתות מעוה (מצד א')
חכמים - רבא להל' - פחות משתות מחילה לאלתר, יתר - ביטול מקח בכדי שיראה לתגר
שתות - מחזיר אונאה (לרש"י - כר' נתן) בכדי שיראה לתגר
לר' אלעזר למשנתנו ולרבה אף לר' נתן - נתאנה הלוקח ידו על העליונה, לרבי המוכר בלבד
לרבא למשנתנו ולרבי, ברייתא - בין לוקח בין מוכר
ר"ט - אונאה בשליש כל היום - ולמסקנא מלמעלה משתות עד שליש
ר"ג - מוכר לעולם חוזר [אינו מכיר באונאתו] (רש"י - אם לא נתייקר)
נתאנה לוקח [אל תונן], נתאנה מוכר [או קנה]
אין אונאה: (1) לוקח מבעה"ב כלי תשמישו [רש"י בשם שאלתות - חביבין וכמפרש דיודע]
(2) לר"י תגר שמוכר בזול - ר"ג - ספסר (קונה ומוכר מיד) [בקי ומוחל עבור מקח אחר]
(לרב אשי תגר חוזר אפי' פחות משתות [רש"י - תקנו לחייו])
(3) לשמואל ע"מ שאין עלי אונאה [בדבר שבממון תנאו קיים, מי יימר דקעקר]
חוץ מע"מ שאין בן אונאה (רש"י - מקח טעות)
(לרב יש אונאה [אביי כר"מ דמתנה עמ"ש בתורה, מי ידע דמחל] חוץ ממפרש דיודע)
(4) בנו"ג באמנה (לרש"י - מאמין לשליח ורווח והפסד למשלח) - ונותן שכר טרחו ולא שכר עצמו [כבר
נתן]
(ע"ע לקמן נו.).

גמ' נא: - נב:

אונאה בסלע שנחסר - ר"מ $1/24$, ר"י - $1/12$, ר"ש - שתות

לרבה מח' נמי בטלית ואביי חולק [סלע אינו מוחל דאינו יוצא]

נפחת פחות מאונאה - מוכרה בשוויה (רש"י - ביפה)
יתר מאונאה עד כאיסר - תי' א' בתוס' - לאביי יקיים [הפסד מועט], לרבה לרב הונא יקוץ
עד מחצה - לרב הונא יקוץ לר' אמי יקיים [רש"י - ניכר]
מחצה (לרב הונא - בב"א) - מוכרה כשוויה
יותר ממחצה - נוקב באמצע לתלייה ולא ימכור לרמאי [רש"י - יוציאה בשקל]
בכפרים יחזיר אונאה עד ע"ש [הולכין לשוק] - לאביי אף בטלית, לרבה רק סלע [לא קים להו]
מדת חסידות - אפי' אחר י"ב חודש, אינו חסיד - רק תרעומת

גמ' נב : - נה.

חזקיה - מחלל מע"ש על סלע חסרה בתורת יפה (רש"י - בשויה - בדמים ודאין) [לא יעשה ב' זילי (חסרה, כיפה)]

חזקיה - פחות מש"פ מחלל על מעות ראשונות [א"א לצמצם]
ומע"ש בטל ברוב באין לו מתירין : פחות מש"פ (רש"י - שנטמא) ואסור לצרף מע"ש דאו' עם דרבנן
(יש מתירין לא בטל),
שנכנסו לירושלים - בלקוח ונטמא לר"י דיקבר [רש"י - לא אלים למיתפס, משנה - אינו נפדה
טהור בריחוק מקום].
דנפול מחיצות שקלטהו [לא פלוג] - רב ששת - ואף בפחות מש"פ
מע"ש פרוטה ומחצה על ב' פרוטות - רק פרוטה נתפסה א"כ מחלל על איסר

פחות מש"פ אין פדיון [ממעשרו]
רב אמי ור' יוחנן - אין בו, רב אסי ור"ל - אין בחומשו (צריך ד' פרוטות)
רבינא, ר' יאשיה - חומשו מלבר [חמישיתו עליו], ר' יונתן - מלגיו [חמישיתו]
מדאו' חומש לא מעכב ; מדרבנן לר"א חילל,
לר' יהושע לא [חוששין לפשיעה] חוץ מהקדש בשבת [עונג, גזבר יתבע],
לרבי בהקדש חילל ובמע"ש רק בשבת אוכל
רבא - חומשו כמותו [עליו] - לא אקרקע בהקדש, רק מפירות באכל תרומה (רש"י - בשוגג),
לא על אסימון במעשר
חומש אחומש באשם גזילות [וחמישיתו], באכל תרומה [ויסוף חמישיתו = חמישיתו], הקדש [מקיש
חומשו לכסף ערכו],
ולא במעשר ומעילה (רש"י כאן; ורש"י שבת לה. חולק)
ר' יהושע בן לוי - אין חומש על הקדש שני [ואם המקדיש - ולא המתפיס, בבהמה הטמאה - טמאה
ראשונה]
חילול הקדש אפחות משויו - פדוי וישלים

גמ' נה. - נו.

בעי ש"פ : (1) להודאה במקצת, (2) קידושין, (3) מעילה, (4) אבידה (אפי' זל אח"כ),
(5) גזלן שנשבע לשקר להוליכו למדי [רש"י - ונתן לאשר אשם לו] (רש"י - ולקרבן),
(6) אונאה ללוי (ורב כהנא חולק (רש"י - איסר (רש"י נו: - במקח))
(7) ישיבת הדיינין (רש"י - לכוף) - רב קטינא - ולא בגמר דין (רש"י - אם חזר השני ותבעו),
(8) לפדות מע"ש (מח' בו או בחומשו), (9) לרש"י גיטין יב: - הקדש

הישכון להקדש אפי' פחות מש"פ [ואת אשר חטא]

חומש : (1) אכל בשוגג תרומה, תרומת מעשר אפי' דמאי [כר"מ דעשו חיזוק כתורה באכילה],
(2) חלה וביכורים [רש"י - איקרו תרומה], (3) פדיון רבעי ומע"ש (ולא דמאי) והקדש שלו,
(4) מעילה, (5) גזול ונשבע

מע"ש דמאי - מחלל כסף על כסף או נחשת

ונחושת אפירות - ר"מ - ויחזור ויפדה (לרש"י - צריך [וצרת הכסף]),
חכמים - יעלו לירושלים (לרש"י - אם רוצה)

בודאי - מחללין כסף דוקא אנחושת מדוחק וחוזר ומחללין אכסף [רש"י - בזיון, פרוטות מחלדות]
ר"מ - רק סיטון יכול למכור דמאי, חכמים - אף בעה"ב במדה גסה
לוקח מנחתום (ע"ה) - ר"מ - מעשר מצוננת אחמה [רעה על יפה]
אפי' דפוסים הרבה ולר"י אסור
מפלט - ר"מ - מכל דפוס [קנה מכמה גברין], ר"י - מאחד

גמ' נו. - נח :

אין אונאה : (עי' לעיל נא. 1 - 4)

(5) קרקעות [מיד עמיתך - הנקנה מיד ליד], (6) עבדים [הוקשו],

(7) שטרות לראיה [ממכר - גופן קנוי],

(8) הקדשות [אחיו] - לר"ש דוקא בשאין אחריות [בעמיתו וכחש], (9) פרוטות לרב כהנא,

(10) ספק בחטים דורע דלא כדאבעי [אי בטל אגב קרקע (רש"י - בלא השרישו)]

(ונ"מ לשבועת מודה במקצת ועומר),

(11) לר"י - ס"ת [אין קץ לדמיה] ובהמה ומרגליות [ראוי לזווגן] עד כפליים,

(12) ר"י בן בתירה - סוס סייף ומגן במלחמה [חיי נפש], (13) חליפין,

(14) לרב אבא (מז) במוכר בדמים אלו ולא מקפיד, (15) לגוי

יש אונאה לשכירות [ממכר - מכירה ביומיה]

חוזר בפחות משתות : (1) לרב אשי - תגר לר"י, (2) דבר שבמדה משקל ומנין [רש"י - מקח טעות],

(3) הקדש לרב חסדא

יש ביטול מקח בקרקעות (לרש"י - יתר משתותך)

לר' אמי ור' יונה בשם ר' יוחנן יש ביטול מקח בהקדש [רש"י - אין דרך מקח]

ור' ירמי' בשם ר' יוחנן ושמואל חולקין [רש"י - אין טעות כלפי שמיא]

חילול הקדש על ש"פ חל - ר' יוחנן - וישלים מדרבנן, ר"ל - מדאורי

[לר' יונה : איפוך ומח' אם יש בביטול מקח (לרש"י - לאו מידי עבד), בלכתחלה (לרש"י - לחלל - אי

"ערכך" = כל דהו או שווי), לא תיפוך ומח' אי אפי' פחות משתות חוזר]

אין רבית להקדש - רב הושעיא - מקבל לספק סלתות (לרש"י - קיבל מעות מגזבר ולא יצא השער) יד הקדש

על עליונה, ר"פ - בלוה מגזבר אבני בנין (חולין)

קרקע עבדים ושטרות :

(1) אין כפל [כפו"כ - מטלטל וגופו ממון כעין על שור וכו' על שלמה, ב"ק - מיעוטי]

וד' וה' [לא ג' וד'],

(2) ש"ח אינו נשבע [כעין כסף או כלים, ב"ק - חמור שור שה - מיעוטי],

(3) ש"ש אינו משלם [כעין חמור או שור או שה] אא"כ קנו מידו, ומ"מ איבד שכרו,

וה"ה הקדש [רעהו, ב"ק - וגונב מבית האיש] (לר"ש בלי אחריות)

שליח שאבד שקלים משנתרמה (לרש"י - כשבאו לדין) נשבעין לגזברין (רש"י - שלא פשע):

שמואל - ש"ש נשבע (רש"י - שאינו ברשותו) לבני העיר במעמד גזברין

[חשד, דלא ליקרו פושעים] ליטול שכרו בנאנס,

ר' יוחנן (איתותב) - ש"ח נשבע ליפטר כר"ש דשבאחריותו נשבע [דהוי בעמיתו, בה' וכחש -

ריבוי]

ר' אלעזר - ישבע מתק"ח שלא יזלזלו בהקדשות

רש"י נח.

תורמין על האבוד - לרש"י - מהשליח ולא נודע קודם שנתרם ובא לדין אח"כ,

על הגבוי - ועודנו בדרך,

ועל העתיד לגבות - לרש"י - נאנס - ואפי' לא יגבה לעולם

גמ' נח : - ס :

אונאת דברים [לא תונו איש את עמיתו] : כמה חפץ זה, זכור מעשיך, דאבותיך, יסורים מחטא, פלוני מוכר, עיניו במקח כשאיין לו דמים. חוץ מאינו אתך בתורה ומצות [עמיתו]

{ הלבנת פני חבירו ברבים ; תזהר באונאת/בכבוד אשתו ; שערי דמעות/אונאה לא ננעלו ;
עצת אשתו במילי דביתא/דעלמא ; הזהר בתבואה בביתו ;
ר"א - חרוב, אמת המים, כותלי ביהמ"ד יוכיחו, ר' יהושע - לא בשמים היא, הקב"ה - נצחוני בני,
נידוי ר"א ; אונאת גר }

תנור עכנאי (חול בין חוליות) לר"א טהור [לרש"י - בנין ככלי אדמה]
לחכמים מקבל טומאה [לרש"י - בתר חוליות]

מאנה או לוחץ גר עובר בג' לאויין

אין מערבין פירות (בלי להגיד) (חוץ מתגר) אפי' חדשים יקרים בישנים זולים [רוצה לישנן], (רש"י - אבל ישנים בחדשים מותר)

מערבין יין קשה ברך (רש"י - ולא הפוך) בין הגיתות, בידעי, רב אחא - בנטעם קודם

אין מערבין שמרי יין אחר

מים ביין יודיע לקונים ולא ימכור לחנוני [רש"י - לפני עור] אא"כ ניכר
חוץ ממקום שנהגו להטיל - בין הגיתות

לר"י חנוני לא יחלק אגוזים לתינוק, לא יפחות השער,
לאבא שאול - לא יברור פסולת הגריסין אפי' נראה, וחכמים מתירין

אסור לגנוב עין, ליפות דבר ישן למכור

רש"י נט.

לרש"י - אוריה כתב גט ע"מ שאם ימות מגורשת מעכשיו